

FEBERVILD

METTE FINDERUP

BØRNE-
26 U-LANDS
KALENDER

RWANDA

UDENRIGS-MINISTERIET
Danida

FEBERVILD, ELEVBOG

FORFATTER: Mette FINDERUP

FAKTASTOF: Michael Larsen og Christian Vaabensted

TEGNINGER, fortællingen Febervild: Line Malling Schmidt

TEGNINGER, de tre fabler: Dorte Bengtson

FOTO: Jeppe Gudmundsen-Holmgreen

Særlige fotos:

Side 36 (Vaccine): Unicef/Lasse Bak Mejlvang

Side 59 (Gråfisker): Unsplash/Abhijit Shil

Side 60 (Bøfler): Colourbox/Alexander Ludwig

Side 61 (Næsehorn): Colourbox/Volodymyr Burdiak

Side 61 (Bjerggorilla): Colourbox/Daniel Lamborn

Side 62-63: Alamy/Imago

REDAKTION OG PROJEKTFLEDELSE: Christian Vaabensted,
Publikum Kommunikation

LAYOUT/REPRO: Anna Olesen

TRYK OG ISBN: Stibo Complete. Sat med Barlow

Klassesæt, trykt: 978-87-94339-85-8

Elevbog, trykt: 978-87-94339-86-5

Elevbog, PDF: 978-87-94339-88-9

Lærervejledning, trykt: 978-87-94339-90-2

Lærervejledning, PDF: 978-87-94339-89-6

EKSTRA MATERIALE TIL BOGEN

• Hjemmesiden: 2026.u-landskalender.dk:

Den rummer et **stort undervisningsmateriale** om fortællingerne i elevbogen og om årets land. Der er bl.a. en **filmbank**, **opgaver** til mange fag, **vejledninger** til lærere samt interaktive, faglige **webværktøjer** til eleverne.

Den rummer desuden en masse **sjov indsigt til alle børn** om årets land, og hvordan børnene lever dér i det daglige – med film, quizzer, fakta, billeder og meget andet.

• Lydbøger:

Bogens fortælling og de tre fabler kan høres som lydbøger på hjemmesiden.

• Der er en tilhørende lærervejledning på 52 sider.

• PDF af bøgerne findes på hjemmesiden.

• Trykte bøger:

Bestil på hjemmesiden.

UDGIVET AF UDENRIGSMINISTERIET

Synspunkter, der kommer til udtryk i materialerne, er forfatternes og ikke nødvendigvis sammenfaldende med Udenrigsministeriets.

Udenrigsministeriet og DR har samarbejdet om Børnenes U-landskalender siden 1962. Den er en tradition for børn i hele Danmark. Den omfatter hvert år et nyt undervisningsmateriale med mange aktiviteter, som over 100.000 danske skolebørn arbejder med i en eller flere uger.

• Årets land:

Hvert år sætter U-landskalenderen fokus på et nyt udviklingsland.

• Årets organisation og årets hjælpeprojekt:

Hvert år er en dansk udviklingsorganisation med til at skabe Børnenes U-landskalender. De laver et projekt, der skal hjælpe børn i årets land. Selv om landet og projektet kun er tema i U-landskalenderen i et enkelt år, fortsætter arbejdet med årets projekt typisk i 3-5 år for at kunne nå at gøre en reel forskel. På den måde er U-landskalenderen altid i arbejde flere steder i verden samtidigt.

• Årets lågejulekalender:

Overskuddet fra salget af lågejulekalenderen går til årets projekt.

• Årets bog:

Hvert år skriver en god dansk forfatter historier, der giver danske børn et indblik i årets land.

• Årets skolemateriale:

Udenrigsministeriet udgiver et stort undervisningsmateriale om årets bog og årets land – primært rettet til 1.-5. klasse. Materialet lægger vægt på, at eleverne samtidig får en høj grad af kernefaglig læring i en række fag, og det handler både om natur, kultur, muligheder og hverdagsliv i landet. Typisk arbejder klasser på over 1.000 danske skoler med materialet hvert år, og mange arbejder med emnet i flere uger.

• Årets website:

Her kan alle børn opleve årets land i film, billeder, fakta, lydbøger, quizzer og meget andet. Websitet rummer også en lukket del til skoleelever med en 'researchrejse' til forskellige regioner i årets land plus interaktive opgaver. Her lærer de bl.a. at skrive fothistorier og lave digitale kalendere med billeder og tekster bag lågerne.

• Årets film:

DR laver en række tv-udsendelser til børn, hvor man får indtryk af årets land. Desuden laver både årets organisation og Udenrigsministeriet en lang række korte dokumentariske film til undervisningsmateriale.

Danida - Udenrigsministeriet

Danida er Danmarks udviklingssamarbejde, og det er en del af Udenrigsministeriets arbejdsområde. Det støtter udviklingslandene i deres egen indsats for at bekæmpe fattigdom og skabe bedre livsvilkår.

Der findes ingen nemme løsninger, når det skal lykkes. Der må sættes ind på mange områder, fx bæredygtig vækst og jobs, sikkerhed og fred, ligestilling, demokrati og menneskerettigheder. Det handler også om at sørge for, at børn og unge kan se en fremtid for sig selv og deres familier dér, hvor de har hjemme.

Det kræver mange års målrettet indsats at skabe forbedringer, som virker, og som varer ved. Det er udviklingslandene selv, der trækker det store læs i det arbejde. Men rigere lande som Danmark kan hjælpe til og gøre en forskel.

Udenrigsministeriet arbejder ikke alene, men løser opgaverne sammen med både virksomheder, myndigheder og danske og internationale organisationer. Danmarks udviklingssamarbejde har gennem årene bidraget til at skabe store og varige fremskridt i mange lande og for mange millioner mennesker.

www.facebook.com/danida.dk

www.instagram.com/danida.dk

www.danida.dk

UNICEF

I 2026 står UNICEF bag årets støtteprojekt. Som FN's børneorganisation er UNICEF verdens største organisation for børns rettigheder og til stede i mere end 190 lande. UNICEF arbejder for, at børn over hele verden kan få et godt liv. Det gør UNICEF ved at hjælpe, når der er krig eller katastrofer, og ved at skabe forandringer, der holder i mange år. UNICEF kæmper også for, at børns rettigheder bliver respekteret verden over. Ved at bruge den viden, de har om landet og arbejde tæt sammen med folk i lokalområdet, hjælper UNICEF med at skabe løsninger, der varer ved – i Rwanda bl.a. med adgang til sundhedshjælp og rent vand.

www.unicef.dk

2026.u-landskalender.dk

FEBERVILD

af Mette Finderup

Foto: Jeppe Gudmundsen-Holmgreen m.fl.

Tegninger: Dorte Bengtson

Tegninger i de tre eventyr: Line Malling Schmidt

Layout: Anna Olesen

Faktasider: Michael Larsen

Redaktion: Christian Vaabensted

Velkommen til Rwanda

Rwanda er et lille land, der ligger næsten lige midt i Afrika. Landet er lidt mindre end Danmark, men der bor mange flere mennesker. Lidt over dobbelt så mange som i Danmark.

Rwanda bliver kaldt 'de 1000 bakkers land'. Der er nemlig masser af grønne bakker, dybe dale og høje bjerge. Oppe i bjergene lever de sjældne bjerg-gorillaer inde i skoven. Der er kun få tusind af dem tilbage i hele verden, så de bliver passet ekstra godt på.

Rwanda har også en stor savanne, hvor der er ret fladt. Her lever andre vilde dyr som løver, elefanter, flodheste og giraffer.

Klimaet i Rwanda er varmt, men ikke alt for varmt, fordi landet ligger højt over havet. Det regner meget i nogle perioder. Så bliver bakkerne ekstra grønne, og markerne gror godt.

Plastikposer er forbudt

Rwanda er kendt for at være et meget rent land, både i byerne og ude på landet. Gaderne er næsten fri for affald, og folk er stolte af, at deres land ser pænt og rent ud. I Rwanda er plastikposer også forbudt. I butikkerne bruger man stofposer eller papirposer. Det hjælper med at holde landet rent og beskytte dyrene og naturen.

Næsten alle børn går i skole

De fleste mennesker i Rwanda bor ude på landet i de grønne bakker. Her arbejder mange med at dyrke jorden og passe dyr, så familiens egne marker giver dem mad som bønner, majs, bananer og avocadoer. Selvom mange voksne arbejder hårdt på markerne, er det meget vigtigt for familien, at børnene lærer noget. Derfor går næsten alle børn i Rwanda i skole, hvor de lærer at læse, skrive og regne, så de kan skabe sig en god fremtid.

Der er problemer, som skal løses

Selvom Rwanda udvikler sig hurtigt, er der stadig ting, der er svære for mange mennesker. For eksempel er der stadig mange fattige familier. Og ude på landet kan der være langt til en læge eller et hospital. Flere steder i både byerne på landet kan det være svært at få rent vand til at drikke.

Afrika ser lidt anderledes ud her, end på andre verdenskort. Her kan man bedre se, hvor stort det er. Det er nemlig det nye verdenskort, som FN lige har valgt at bruge.

Det særlige ved det nye kort er, at alle lande har den rigtige størrelse i forhold til hinanden. Til gengæld bliver landene 'fladmaste', jo længere man kommer op mod nord og ned mod syd. Det er nemlig svært at vise en rund kugle på et fladt billede.

Jeres lærer kan finde det nye verdenskort i flotte farver på equal-earth.com.

Grønland

Danmark

EUROPA

AFRIKA

Vand, vaccine og gode ideer, der redder liv

I Rwanda bor mange familier langt fra en læge. Mange har heller ikke rent vand tæt på deres hjem. De skal hente det i dunke ved en vandpost eller en brønd.

Nogle gange er der ikke vand i vandposten i flere dage. Nogle gange er vandet i brøndene ikke helt rent.

Det kan gøre børn syge. Og så kan det tage lang tid at komme til en læge, hvis man bor ude på landet. Rwanda har nemlig mange stejle bakker – og mange af vejene er også svære at køre på.

Sådan hjælper Børnenes U-landskalender i år

Med pengene fra Børnenes U-landskalender vil UNICEF hjælpe børnene i Rwanda og deres familier. Pengene går til to ting, som betyder rigtig meget: rent vand og vacciner.

Der bliver bygget vandposter tæt på mange familiers hjem.

Og lægehusene får hjælp til, at børn i landsbyerne kan få vacciner. De får fx solcelle-køleskabe, så vaccinerne kan holde sig kolde. Vaccinen beskytter børnene mod alvorlige sygdomme.

Rent vand og vacciner er faktisk noget af det, der redder flest børneliv i verden. Det giver også børnene en bedre chance for at være friske, gå i skole og få et godt liv.

Noget af hjælpen kommer fra København

Nogle af tingene til Rwanda bliver faktisk sendt fra København. Her har UNICEF nemlig et kæmpestort lager, hvor de sender hjælp ud til børn i hele verden.

På det lager ligger en masse ting klar, som kan hjælpe børn i mange lande med vigtige problemer.

Der er udstyr til at skaffe rent vand og vacciner. Og der er medicin, tæpper, telte, skole-udstyr, ting til læger og meget andet. Det bliver pakket og sendt ud i verden i en fart – med skibe, med lastbiler og med fly.

AKALIZAS VERDEN

I historien 'Febervild' møder du Akaliza og hendes lillesøster Mutesi, som bor i en lille landsby i Rwanda. Her er der ingen høje huse, ingen store veje med biler og næsten ingen butikker.

Folk bor i små huse med jordgulv og bliktag og med en lille gårdsplads foran. En stor del af livet foregår udenfor: Familien laver mad, vasker op, vasker tøj og laver lektier foran huset. De fejrer også foran huset, så der ser pænt ud.

Mange familier har en ko, nogle geder, et par høns og måske en gris. Koen er særligt vigtig, fordi den giver mælk. De andre dyr kan slagtes for at få kød eller sælges for at få penge.

Rundt om husene er der marker. Her dyrker de for eksempel bananer, bønner, avocado og kassava. Det er en rodfrugt, man kan lave mad af. Når høsten er god, er der mad til familien. Noget af det kan også sælges på markedet, så der bliver lidt penge til tøj, skolesager og andre vigtige ting.

Mad i skolen

Næsten alle børn i Rwanda kommer i skole. Der er også en skole i Akalizas landsby. Her går der rigtig mange elever. Faktisk er der ikke plads til dem alle på én gang. Derfor er de delt op i to hold. Nogle går i skole om morgenen, andre om eftermiddagen.

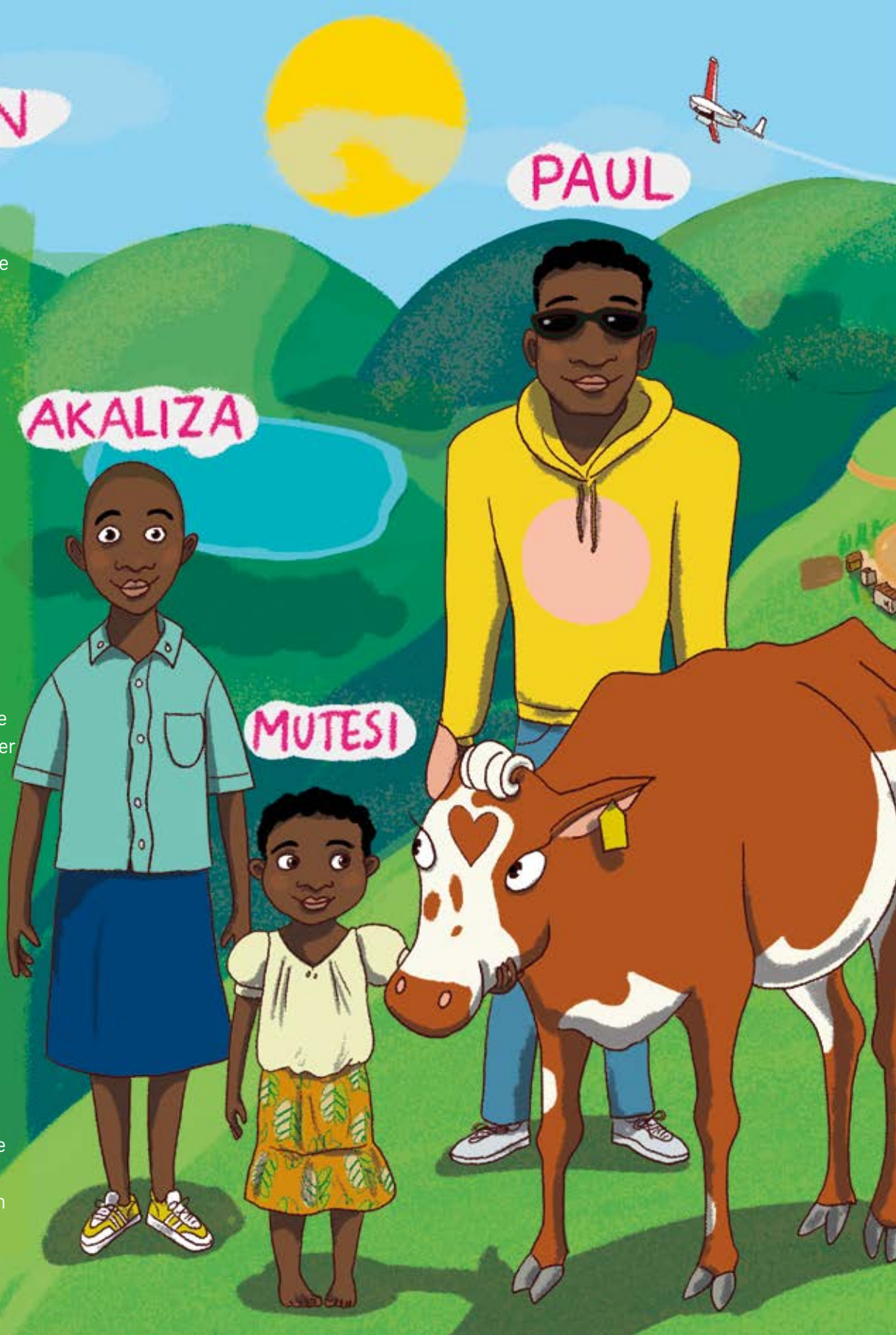
Midt på dagen får alle eleverne varm mad på skolen. De får majsgrød med bønner og sovs. For nogle børn er det dagens vigtigste måltid. Når man får mad på skolen, er det også nemmere at lære noget.

De går langt efter vand

Et af de største problemer i landsbyen er vand. Der er ikke vandhaner i husene. Familierne må hente vand ved en brønd eller en vandpost, som kan ligge langt væk fra huset.

Derfor må de gå flere ture hver dag frem og tilbage. Det hjælper både voksne og børn til med.

Vejene omkring de små landsbyer er også små og ofte svære at køre på – og der er bakker over det hele. Derfor kan det tage lang tid at komme til en større by – eller til en landsby, hvor man kan komme til lægen.

KAPITEL 1

Mæslinger

"Hvor er Mutesi?" Akaliza har det altid bedst, når hun ved, hvor hendes 7-årige lillesøster er.

Mutesi er sådan en slags søster, man er nødt til at holde øje med. Ellers kommer hun bare galt afsted med alle sine sære ideer og historier.

"Hun snakker med koen igen," siger deres mor. "Det skøre barn."

Det er en helt almindelig dag. Akaliza er i gang med at **vaske op** foran familiens hus. Imens fejer hendes mor det lille stykke jord ud mod gaden med rolige bevægelser.

"Man kan altid se, hvilken slags mennesker, der bor i et hus. Man behøver slet ikke gå derind," siger hendes mor tit. "Hvis der er fejlet pænt, bor der også pæne mennesker!"

Det er nok derfor, Akaliza aldrig får lov til at feje. Hun er nemlig ikke særligt omhyggelig. Hendes hjerne har alt for travlt med at være nysgerrig eller holde øje med Mutesi. De to pigers mor er til gengæld meget omhyggelig med den lille kost.

I stedet for at feje er det Akaliza, der står for opvasken.

Det passer hende rigtig godt, for så kan hun **høre radio** imens. Hun lærer alt muligt, mens hun vasker op. Somme tider tror hun ikke på det, hun hører. Det lyder næsten for vildt med byer, hvor der er huse på højde med

Vaske op

De fleste børn i Rwanda hjælper til derhjemme. De kan vaske op, gøre rent, hente vand, eller passe mindre søskende. Ofte vasker de op i baljer udenfor, fordi huset ikke har et køkken med vask. Piger har ofte flere huslige opgaver end drenge.

Høre radio

I Rwanda har mange familier på landet ikke et TV. Til gengæld hører de rigtig meget radio, både derhjemme og på mobilen. I radioen hører de musik, men de følger også med i nyheder og får vigtig viden om mange ting, for eksempel om sygdomme og vejret.

et lille bjerg, veje med store biler og busser – og butikker, der er helt fyldt op bare med tøj og sko. Her i deres landsby er der ingen af delene.

Hun kan høre nogle drenge råbe og grine, mens de spiller fodbold. Hun kan også høre sin mors stille fejen og deres ko, der pruster, mens Mutesi nusser den. Ellers er her helt stille.

"Mæslinger er en utroligt farlig sygdom," siger en mand i radioen.

"Næsten hvert tiende barn ude på landet dør, hvis de får mæslinger."

Akaliza går i stå med en gryde i hånden. Hun har aldrig hørt om mæslinger før.

Børnene hjælper til

En af børnenes opgaver er at passe og fodre familiens dyr. Det kan være geder, høns, grise og køer. De har ikke så mange dyr, så det er ret hurtigt klaret.

Og når alle hjælper til med arbejdet, kan familien klare sig bedre.

Dansemusik i radioen

Det er ikke kun nyheder, der kommer ud af radioen. Børnene kan også godt lide, at der bliver spillet musik i radioen, når de kommer hjem fra skole.

Mange af børnene i landsbyerne kan nemlig godt lide at danse.

"Heldigvis er sygdommen måske snart væk i Rwanda," sagde manden i radioen. "De fleste børn er blevet **vaccineret**. Så kan de ikke få mæslinger."

Stemmerne taler videre om, hvordan man vaccinerer, og hvor farligt mæslinger er, fordi det er en sygdom, der smitter.

"Er vi blevet det?" spørger hun mor.

"Blevet hvad?" Mor hørte ikke efter, hvad manden sagde i radioen.

"Vaccineret?" Men Akaliza kender godt svaret. Hun ville kunne huske, hvis nogen havde stukket en kæmpe nål ind i hendes skulder.

I det samme lyder der et skrig. Det er Mutesi.

"Åh nej," sukker mor. "Det er garanteret **koen**, der har skubbet eller bidt din søster. Vil du se til hende?"

Akaliza er allerede løbet.

Akalizas lillesøster græder, så man næsten ikke kan høre, hvad hun siger. "Jeg fortalte bare koen dens hemmelige ko-navn!" snøfter hun. Hun tager sig til armen. Det bløder fra den.

"Køer har ikke navne. De er jo køer!" Akaliza har aldrig helt forstået, hvorfor hendes søster bruger så meget tid hos dyrene. "Og de kan være farlige. Hvad har den gjort ved dig?"

Mutesi hulker og siger, koen ikke har gjort hende noget. Hun fik bare overbalance og snublede. Og så stak hun sig på et dumt søm. Hun peger på et langt, skarpt og rustent søm, der sidder på koens indhegning.

Akaliza ser hurtigt på såret. Det er ikke så stort. "Skyl det. Så henter jeg noget at binde omkring."

Mens Akaliza finder en gammel klud, som hun kan stoppe blødningen med, stikker Mutesi bare lige armen ned i koens vandtrug for at skylle såret.

"Vil du slet ikke høre, hvad koen hedder?" snøfter hun, mens Akaliza pakker såret på hendes arm ind.

Akaliza ryster på hovedet.

"Det må du heller ikke. Det er nemlig en hemmelighed," siger hendes søster. "Kun mig og koen ved det."

Vaccineret

En vaccine er en særlig slags medicin. Den lærer kroppen at genkende en bestemt sygdom, så kroppen selv kan bekæmpe den hurtigt. Mæslinger kan give høj feber. I Danmark er mæslinger sjældne, fordi næsten alle børn bliver vaccineret. Så kan sygdommen heller ikke sprede sig.

Koen

Mange familier på landet i Rwanda ejer en ko. Den står ofte tæt ved huset med et lille hegn om. Koen giver mælk, som familien kan drikke eller sælge. Dens gødning bruges på markerne. Så i Rwanda er en ko både vigtig og meget værdifuld.

Familiens egen mark

De fleste familier i landsbyen har deres egen lille mark. Her dyrker de grøntsager, som de bruger til mad. Det er hårdt arbejde, men det betyder, at familien for det meste har nok at spise.

Det er ofte kvinderne, der passer markerne.

Alle hjælper til

Når der er meget arbejde på marken, hjælper naboer, venner og familie hinanden. Det sparer tid, og arbejdet går meget hurtigere, når man er flere om det.

De bruger ikke maskiner i de små landsbyer. Her foregår alt med håndkraft.

KAPITEL 2

Umuganda

Akaliza glæder sig til lørdag. Det er nemlig umuganda-dag. Den dag skal alle voksne i hele Rwanda hjælpe hinanden med at rydde op og ordne ting, der er gået i stykker. Det plejer at være rigtig hyggeligt. I hendes landsby kommer børnene også med, når der skal laves ting på skolen. Ellers er det kun de voksne.

Denne lørdag skal hun hen på skolen med sin mor og far. De skal reparere nogle grimme huller i skolegården, der skal også males et par steder, og så er der nogle mure, der trænger til at blive ordnet.

Selvom de skal arbejde, har far taget en ren t-shirt på, for man kan godt se ordentlig ud, selvom man knokler.

Inde i **rummet, hvor de sover**, folder Akaliza hurtigt sit tæppe sammen og lægger det i hjørnet op ad muren. Så skubber hun til sin lillesøster:

"Kom nu, Mutesi. Snorketræ. Vi skal afsted!"

Mutesi småklynker i søvne og vender sig ud mod Akaliza.

Rummet, hvor de sover

I landsbyerne bor de fleste i små huse, fordi de ikke har så mange penge. Tit sover hele familien i det samme rum. Nogle sover på madrasser eller måtter, som ryddes væk om dagen. Så kan rummet bruges til noget andet.

"Kom nu. Det bliver sjovt!" Akaliza rusker hende stille. Mutesi plejer at elske at være med til umuganda på skolen.

"Jeg har det dårligt," hvisker Mutesi. Akaliza stryger sin søster over panden. Hun er lidt varm. Noget i Akaliza stivner. Mutesi har fået feber. Hvad nu, hvis det er mæslinger?

Hun kalder på sin mor.

Huse af ler og halm er rigtig smart

Mange af husene på landet er bygget af ler, halm og træ. I Danmark blev alle huse på landet også bygget sådan i gamle dage. Det er ret smart, for et lerhus holder på varmen om natten. Men det er også køligt, når det er varmt om dagen. Materialerne er endda helt gratis, fordi de findes tæt på – lige ude i naturen.

Beholder til vand

Udenfor huset står der en stor beholder lavet af ler. Den bruges til at have vand i.

Der er hul i toppen. Så kan der også komme vand ned i beholderen, når det regner. Ler holder vandet køligt, selv når solen skinner.

"Jeg tror, Mutesi har fået mæslinger. Det er superfarligt. Man kan dø af det."

Men mor ryster på hovedet. "Børn har tit feber," smiler hun. "Det er synd for hende, men det går over helt af sig selv."

"Hun skal da ikke med til Umuganda!" Akaliza er sikker på, Mutesi har mæslinger. Tænk, hvis hun smitter alle de andre børn.

"Hun må gerne blive hjemme." Mor henter et krus med vand og sætter sig ved siden af Mutesi og stryger hende på kinden. "Og hold så op med at snakke om mæslinger. Du gør hende bange!" Men Mutesi hører ingenting. Hun er faldet i søvn.

"Det er bedst sådan," siger mor. "Hun sover sig ud af feberen. Du skal se. Når vi kommer hjem, er hun frisk igen."

Akaliza vil helst blive hjemme og passe på Mutesi, men hendes far synes, det er en dårlig plan.

"Man skal komme, hvis man kan, når der er umuganda," siger han. "Alle skal hjælpe til for at vores by ser ordentlig ud." Han stryger sig over panden og ser taknemmelig ud. "Vi kan ikke bare blive hjemme. Hvis vi ikke møder op, får vi skæld-ud af Umukuru. Det er der ingen, der har lyst til."

Umukuru betyder byens formand. Akaliza kan godt forstå, hendes far ikke har lyst til at få skæld ud af ham.

Og så tager de afsted.

Henne på skolen kommer Akaliza på det hold, der skal **lave nye fodbolde**.

Hun binder en masse klude sammen med snor. Først et lag klude, så

Lave nye fodbolde

Mange børn i Rwanda spiller fodbold, men det er dyrt at købe en bold. Derfor laver de selv bolde af gamle klude, som de binder stramt sammen med snor. Til sidst kommer der et stykke stof udenpå. Sådan en bold kan blive både rund, stærk og ret god at spille med.

snor, så flere klude. Hun strammer det hele godt til. Til sidst kommer hun en sæk ud over sin bold og giver den en sidste omgang med snoren. Så holder den bedre. Det er sjovt, og hun er god til det. Men da hun sidder med den færdige bold i favnen, kommer hun igen til at tænke på sin søster. Gad vide, om Mutesi har fået det bedre?

Hun ser sig om efter far og mor, men de er ikke til at få øje på.

Så spæner hun hjem for at se til Mutesi uden at spørge om lov.

Volleyball i frikvarteret

I frikvartererne spiller både drenge og piger ofte volleyball. Sporten er nemlig meget populær i Rwanda. Man behøver ikke så meget udstyr – bare en bold og et net.

På en del skoler har de også net til basketball.

Vilde dyr på væggene

Eleverne har selv været med til at udsmykke skolen her. De har fået lov at male dyr på væggene.

Her har de malet en bjerg-gorilla. De gorillaer lever i bjergene i Rwanda og i to nabolande. De findes ikke andre steder i verden.

KAPITEL 3

Syg. For alvor

Allerede da Akaliza nærmer sig huset, mærker hun hjertet hamre ekstra hårdt. Mutesi er hverken ude ved koen eller gederne eller grisen. Hun plejer altid at være ude ved dyrene.

Der er noget galt. Hun kan mærke det langt ind i kroppen.

Hun skynder sig ind i huset. Mutesi er ikke engang stået op endnu. Hun ligger stadig under sit tæppe, og hun klynker en lille smule.

"Er det dig, Aki?" hvisker hun. "Jeg er så tørstig. Jeg har det rigtig dårligt."

Akaliza henter frisk vand – der er heldigvis stadig noget tilbage i **den gule dunk**. Hendes lillesøster er meget varm nu. Hun har fået endnu mere feber. Hendes øjne skinner, og hun trækker vejret tungt. Akaliza har aldrig set hende have det så dårligt før.

"Du skal til læge. Jeg henter mor og far."

"Nej!" Det lyder næsten som et skrig fra en lille fugl. Mutesi griber hårdt fat i Akalizas hånd. "Jeg vil ikke til læge." Nu begynder hun at græde for alvor.

Akaliza tørrer tårerne væk. "Måske har du mæslinger. Det kan være meget farligt. Hvorfor vil du ikke til læge?"

"Det koster penge. Og så får jeg ikke min **skoleuniform!**"

"Du er et lille fjols." Akaliza ved godt, at skoleuniformen betyder mere

Skoleuniform

I Rwanda går mange børn i skole i helt ens skjorter, nederdele eller bukser. Det kaldes en skoleuniform. Man kan godt komme i skole uden, men uniformen viser, hvilken skole man hører til. Den gør også, at man føler sig som en del af fællesskabet.

Den gule dunk

De fleste familier har ikke en vandhane hjemme. Derfor henter de vand ved en brønd eller en pumpe og bærer det hjem i dunke. Nogle må gå flere kilometer for at hente vand. Børnene hjælper også til med at hente vand til mad, vask og drikkevand.

end noget andet for hendes lillesøster, og hendes forældre har sparet penge op til den rigtig længe. "Det er gratis at komme til lægen. Din uniform er ikke i fare."

Ild inde i huset

Husene har ikke et rigtigt køkken. Mange laver mad uden for huset, men nogle har også et ildsted indenfor.

Der kan godt blive røget helt til i rummet, men det er den måde, familierne har lavet mad på i mange år.

Bananer til aftensmad

Bananer er en meget vigtig madvare i Rwanda.

De spiser nemlig ikke kun de søde bananer, som du kender. De har også nogle særlige mad-bananer, der skal koges, før man kan spise dem. De bliver til en ret, der mætter godt. Lidt ligesom kartofler.

"Men det koster penge at **komme hen til lægen**." Mutesi har ret. Lægen bor langt herfra. Det vil tage flere timer, hvis de skal gå, og næsten ingen i landsbyen har en bil. De ville være nødt til at betale en af de mænd, der kører **taxa med motorcykel**, for at få Mutesi til lægen. Mutesi griber fat om sin søsters håndled. Akaliza kan mærke, hvor varm, hun er.

"Jeg vil ikke. Jeg har sådan glædet mig," siger Mutesi.

Akaliza kan sagtens huske, hvordan det var, da hun selv var lille og ikke havde skoleuniform. Det var ikke, fordi hun ligefrem blev drillet ... men hun følte sig alligevel lidt udenfor. Den bedste dag i skolen var hverken den dag, hun lavede sejrsmaal i fodbold, eller den dag hun vandt i regnekurrencen. Det var den dag, hun for første gang havde den uniform på, som hendes far havde sparet sammen til.

"Du ER altså syg. Men jeg skal nok finde på noget!"

"Bare ikke far og mor!" Mutesi lyder, som om hun er ved at falde i søvn, men hun knuger stadig hårdt om Akalizas hånd.

"Nej, nej."

"LOVER du det?"

"Jeg lover det," siger Akaliza.

Hun har allerede fortrudt, da hun kommer ud på vejen. Hvis det virkelig er mæslinger, der har ramt hendes søster, er hele byen i fare. Mæslinger kan jo smitte. Det sagde manden i radioen.

"Jeg bliver nødt til at tale med Umukuru!" Hun løber tilbage mod skolen for at få hjælp.

Komme hen til lægen

På landet er der mange små lægehuse, men der kan godt være langt til det nærmeste. Det er gratis at besøge lægen, men familien skal selv betale turen. Mange venter derfor med at tage afsted, til den syge har det rigtig dårligt.

Taxa med motorcykel

I Rwanda er der mange motorcykel-taxaer. De kalder det en 'moto'. Det er en motorcykel, som kører folk fra sted til sted mod betaling. Der er mange moto'er på landet, fordi der kun er få busser og biler. De kører også med varer.

Lærerne har kittel på

I Rwanda har både elever og lærere en uniform på i skolen. Lærernes uniform er en hvid kittel. Den viser, hvem der er læreren. Lidt ligesom en læges kittel viser, hvem der er lægen. Kitlen betyder: Her er en person, du kan lære noget af.

Op til tavlen

Når læreren stiller et spørgsmål, kan en elev blive bedt om at gå op til tavlen og skrive svaret.

Børnene kan godt blive lidt nervøse over det. Men hele klassen klapper, hver gang en elev er færdig med at skrive oppe ved tavlen.

KAPITEL 4

De dumme voksne

Byens Umukuru hedder Beni.

Da Akaliza finder ham, står han og diskuterer med to mænd fra byen. Beni var egentlig i gang med at reparere en af skolens mure, men fordi han er Umukuru, er det også hans opgave at rede trådene ud, hvis der er nogen, der kommer op at skændes. Lidt som en slags politimand eller borgmester.

Akaliza holder sig i baggrunden og venter på, at det bliver hendes tur. Hun tripper utålmodigt frem og tilbage.

"Han snød mig, da han købte **majs** af mig!" siger den ene af de to mænd. Han har en falmet rød t-shirt på fra Manchester United. Han peger vredt på den anden, som har en stråhat på hovedet.

"Det er kun rimeligt!" siger manden med stråhatten. "Han lader sine geder gå ind og æde mine geders mad!"

"Det er ikke rigtigt. Jeg har styr på mine geder!" siger den første mand surt.

Beni forsøger at få dem til at falde til ro, men det er ikke let. Han er i virkeligheden meget bedre til at lappe huller i en mur end til at få vrede mænd til at slappe af.

De bliver ved med at skændes, og Akaliza indser, hun er nødt til at gøre noget ret vildt ... hun er nødt til at **afbryde de voksne**.

Hun tager en dyb indånding. "Undskyld, må jeg lige sige noget?" siger

Afbryde de voksne

I Rwanda lærer børn, at de skal vise stor respekt for voksne. De skal lytte, vente på deres tur og ikke modsige en voksen. Det er derfor, Akaliza er meget modig, da hun bryder ind i de voksnes snak.

Majs

Mange familier dyrker majs og andre grøntsager på små marker ved siden af deres hus. Det meste spiser de selv. Resten kan de bytte med andre eller sælge og tjene lidt penge.

hun så. De lægger overhovedet ikke mærke til hende.

"UNDSKYLD!" Nu siger hun det højt, og hendes stemme ryster. Hvor er det irriterende, at hun er så nervøs.

Alle tre mænd vender sig mod hende.

"Du må vente, til vi voksne er færdige!" siger Manchester United-manden.

Mad til alle børnene

I skolekøkkenet koger de mad i en meget stor gryde. Hver dag laver folkene i køkkenet mad nok til alle eleverne på skolen.

Det er hårdt arbejde at røre rundt i sådan en stor gryde!

Frokost i klassen

Alle elever på denne skole får varm mad midt på dagen. De sidder i klassen og spiser sammen. Det er vigtigt, at de får noget at spise, så de har energi til at lære noget.

I nogle familier er skolemaden det vigtigste måltid på dagen for børnene.

"Ja, vi er altså midt i noget vigtigt!" siger ham med stråhatten.

I det mindste skændes de ikke længere. Akaliza griber chancen.

"Min søster har fået mæslinger! Du må gøre noget," siger hun til Beni.

Beni er egentlig meget sød. Han vil gerne gøre det godt for alle. "Jeg skal nok snakke med dig lige om lidt," siger han. "Jeg skal bare lige ..."

"Men mæslinger er farligt!" nu er der ikke mere tålmodighed tilbage i Akaliza. "Rigtig mange børn kan dø!"

"Jeg tror nu ikke, det er så slemt." Beni lyder træt, og manden med stråhatten ryster på hovedet. "Vi har ikke haft mæslinger i byen, så længe, jeg kan huske. Måske aldrig!"

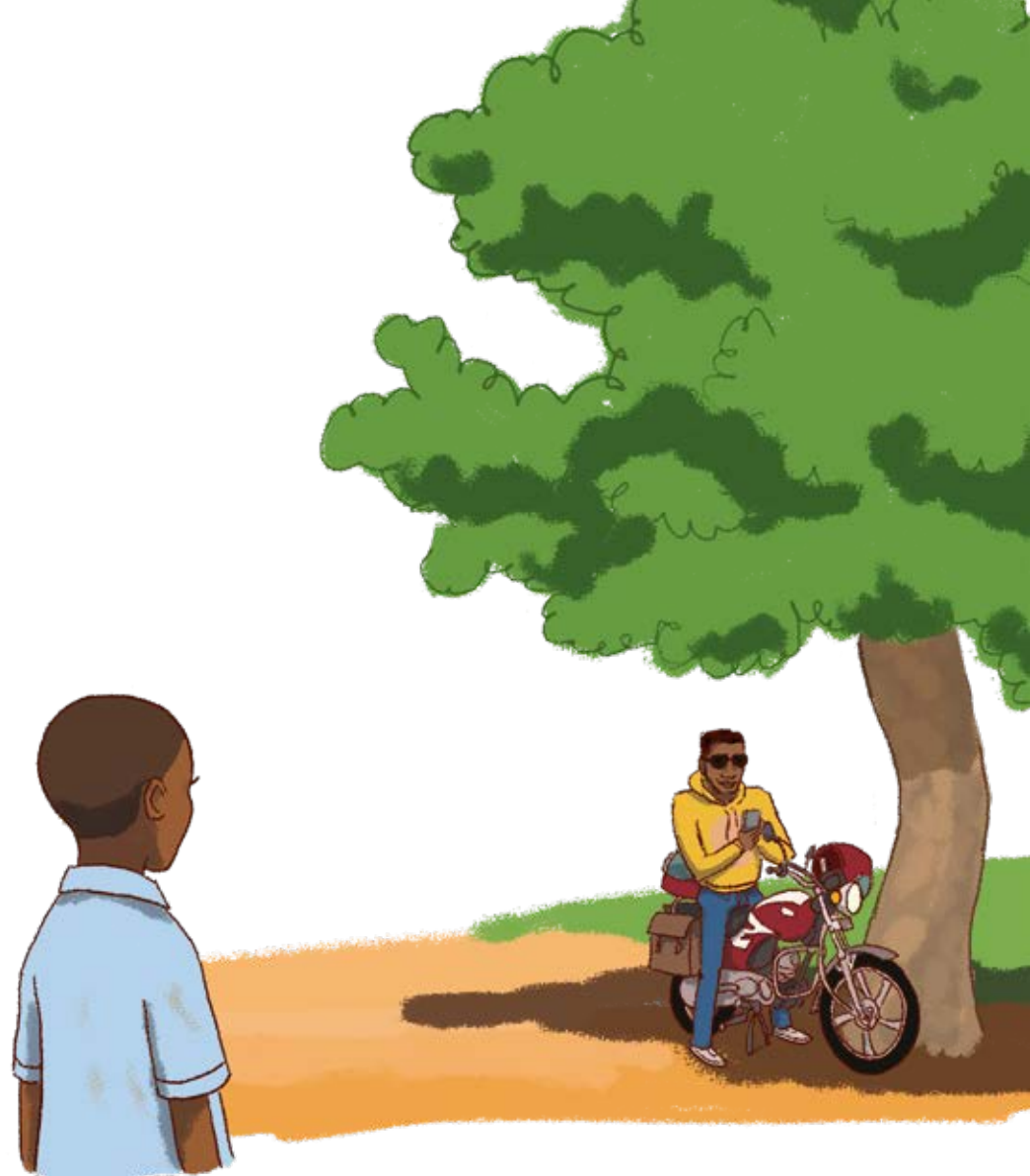
"Men jeg hørte det i radioen!" prøver Akaliza.

Nu smiler fodbold-manden bedrevidende til hende: "Du skal ikke tro på alt, hvad du hører i radioen. Det er bare noget, de siger for at skræmme os. Mæslinger findes vist slet ikke i Rwanda!"

"Smut hen til dine forældre," siger manden med hatten. Så vender han sig igen mod Beni og siger: "Børn hører alt for meget radio. Det er ikke sundt for dem. De bliver skøre, det har jeg altid sagt."

De vender ryggen til hende og fortsætter deres diskussion.

Akaliza er nødt til at gå, og hun er lige ved at gøre, som manden sagde ... at bryde sit løfte til Mutesi og sladre til mor og far. Men så ser hun en af de unge mænd, der kører taxa på deres motorcykel. Han står i vejkanthen og venter på kunder. Han ser sej ud med smarte sneakers, jeans og en gul hoodie. Akaliza får en sidste desperat ide.

Matematik med pinde

I matematik-timen bruger eleverne kapsler og pinde til at lære at tælle og regne med. Det er en nem og god måde at forstå matematik på.

Pindene koster ikke noget – man finder dem jo bare udenfor.

Engelsk i skolen

I Rwanda lærer alle elever engelsk i skolen. Men det er ikke det eneste sprog, folk i Rwanda taler.

Hjemme og med venner taler de fleste kinyarwanda. Det er landets eget sprog.

Nogle taler også sproget swahili, som også bruges i andre lande i Østafrika.

Eleverne skal ikke kun lytte til, at læreren står og taler oppe ved tavlen. De skal også tale sammen i timerne, når de skal løse opgaver i grupper.

KAPITEL 5

Paul

"Hej," siger hun.

Motorcykel-fyren kigger op fra sin mobiltelefon. Der sidder en lille højtaler fast på den, så hun kan sagtens høre, hvad han spiller. Hun kender musikken fra radioen derhjemme, der somme tider spiller **Kigali-pop**, mens hun hjælper med madlavningen.

"Fedt nummer," siger hun. "Er det Meddy?"

Han skubber solbrillerne op i panden. "Hey, søster. Skal du have noget transporteret?"

"Det skal jeg faktisk. Men det kan altså godt blive farligt."

Nu griner han. "Okay? Nu blev det pludselig spændende. Skal du have din kæleløve med på tur eller hvad?"

"Jeg mener det faktisk. Det er min søster. Hun har mæslinger og skal til lægen. Du kan risikere at blive smittet."

Han slukker musikken og stikker mobilen i baglommen. "Det er ikke noget problem," siger han. "Jeg er vaccineret."

"Men der er også noget andet ..." Akaliza trækker på det. Nu kommer den sværeste del af samtalen. "Jeg har ikke nogen penge. Jeg kan ikke betale for turen."

Hendes ord får ham til at tage telefonen frem igen. "Jeg gør ikke noget gratis," siger han. "Det gør ingen."

Kigali-pop

Kigali er hovedstaden i Rwanda og landets største by. Her laver unge mennesker 'Kigali-pop'. Det er en blanding af hiphop og afro. Det er en musik-stil med rytmer, der er gode at danse til.

"Men ... hun er virkelig syg. Du kan da bare ikke være ligeglad!"

Han trækker på skuldrene og siger, at alle tror, alting er gratis.

"Men kan du så ikke få noget andet end penge." Akaliza er desperat nu.

Hun havde jo næsten fået ham overtalt. "Behøver det at være penge? Bare sig, hvad du vil have. Du kan få ..." hun tøver, for hun har faktisk ikke rigtigt noget af værdi, hun kan tilbyde. "Hvad som helst ..." siger hun i stedet med en hvisken.

"Du mener det virkelig." Han lyder en lille smule imponeret. Så kigger han ned ad hende og smiler skævt. "Du har pæne sko ... Dem kan du give mig ... dine sko!"

"Mine sko!" Akaliza stivner. Det er det eneste par sko, hun har. Hendes forældre vil blive rasende, hvis hun giver dem væk, for det er virkelig pinligt at gå med bare fødder i Rwanda. Men så kommer hun til at tænke på Mutesi og det, hun har lovet hende.

Dækket triller

Et gammelt dæk fra en cykel kan blive til et godt stykke legetøj. Man holder dækket oppe med en pind og triller det hen ad vejen.

Det kræver god balance og koncentration at holde dækket i gang. Det er især drenge, der triller rundt med dækkene.

Hjemmelavet legetøj

Familierne i landsbyen har sjældent råd til at købe legetøj til børnene. Så børnene laver bare deres eget legetøj i stedet for.

Drengene her har lavet deres egen bil. De har brugt en plastik-plade, to små pinde og fire kapsler.

Det er en lille lastbil.

"Okay. Du får mine sko. Men så skal vi også køre med det samme!"

Han nikker. "Det er en aftale. Jeg hedder Paul."

"Jeg hedder Akaliza. Ved du, hvor lægehuset ligger?"

Han holder telefonen i vejret og siger. "Selvfølgelig. Og ellers kender den her jo vejen!"

De kører hjem og henter Mutesi.

Da Paul løfter hende op på motorcyklen siger hun, at hun vil have koen med.

"Der er ikke plads til en ko på motorcyklen. Du må nøjes med mig," griner han.

Akaliza får en **styrthjelm** på, der er magen til Pauls. Der er ikke nogen til Mutesi, så Akaliza må nøjes med at sidde bag sin søster og holde godt fast på hende.

Mutesi er brandvarm. Til gengæld føles motorcyklen kold under Akalizas bare fødder. Hendes sko ligger i Pauls taske ... Det er faktisk slet ikke hendes sko længere. Akaliza håber virkelig ikke, der er nogen, hun kender, der lægger mærke til dem.

Paul tjekker ruten til lægehuset på sin telefon. På motorcykel tager det kun en time at komme derhen.

Styrthjelm

I Rwanda er det ulovligt at køre på motorcykel uden styrthjelm. Hvis nogen skal køre bag på motorcyklen, skal der også være en hjelm til ham eller hende. Sådan er reglerne også i Danmark.

"Er I klar? Så letter rumskibet!" Paul træder hurtigt og hårdt ned på motorcyklens pedal og gasser op. Akaliza holder hårdt fast i Mutesi. Hun har aldrig siddet på en motorcykel før og er en lille smule bange.

"Men det er jo kun en kort tur. Vi er hjemme igen inden aften!" tænker hun.

Vandfald i bakkerne

Rwanda har to regntider om året – en i foråret og en i efteråret. Når det regner meget, er der ekstra meget kraft i vandfaldene. Dem er der mange af i det bakkede landskab. Alt vandet løber jo ned ad bakkerne og ender nede i dalene.

Marker på de skrå bakkesider

Mange af de skrå sider på bakkerne bliver dyrket som marker. Bønderne bygger terrasser – som trappe-trin ned ad bakkerne. Så bliver vandet liggende på 'trinene'. Det kræver meget arbejde, men det er en smart måde at gøre det på.

KAPITEL 6

Uvej

De kører ud af landsbyen og videre på en jordvej, der bugter sig op og ned, så langt øjet rækker. Støvet slår op under motorcyklens hjul og danner en rød sky efter dem. Langs vejene vokser kassava og bananplanter. De ser tørstige ud og står og hænger efter lang tids tørke.

Akaliza lader øjnene glide over markerne. Bønnerne er helt gule og modne. De fleste majsmarker er allerede høstet. Der står kun stubbe og den brune jord tilbage. Ved husene langs vejen står en ko eller to i deres indhegning og gumler. Det hele ligner det derhjemme, og alligevel er det helt fremmed.

Allerede efter en kort køretur tænker hun, at hun aldrig har været så langt hjemmefra før.

“Se!” Paul råber over motorlarmen og peger fremad. Det gode vejr ser desværre ikke ud til at vare ved. Der er skyer på vej, og de trækker lynhurtigt sammen og bliver mørkere og mørkere.

Nu mærker Akaliza den første store dråbe på sin kind. Så en til. Og en til. Luften dufter pludselig anderledes, og så kommer **regnen** styrtende. Det hele går super stærkt, og få minutter efter kører de i vand og mudder, og vinden suser voldsomt omkring dem.

Akaliza læner sig ind mod sin søster for at beskytte hende mod regnen.

I det samme skrider Paul ud i muddret. Akaliza bliver mega-forskrækket, for motorcyklen er næsten helt nede at ligge på siden, før han finder balancen igen. Sådan føles det i hvert fald. Hendes hjerte sidder helt oppe i halsen.

“Vi bliver nødt til at søge læ!” råber Paul over skulderen. “Det er for farligt at fortsætte, mens det regner så meget. Jeg kan nærmest ikke se noget.”

Regnen

Rwanda har to regntider: En fra marts til maj – og en fra oktober til december. I den tid regner det ofte. Regnen kan være meget kraftig. Vandet fosser ned ad bakkerne og kan skylle huller i jordvejene eller ødelægge dem.

Grisene spiser madrester

Grise er vigtige husdyr i mange landsbyer i Rwanda.

Grisene spiser rester fra madlavningen og vokser sig store.

Når grisene er store nok, kan familien sælge dem på markedet og tjene penge.

Der er meget kød i sådan en stor gris.

Gederne spiser næsten alt

Geder er meget nyttige dyr.

De spiser næsten alt, hvad de finder. De spiser både græs, blade og buske.

Gedemælk kan drikkes eller laves til ost. Geder er også meget stærke og seje dyr, der klarer sig godt, selv når det er tørt og varmt.

Han holder ind en ved en bod i vejsiden.

Kvinden, der ejer den, vinker til dem, at de skal skynde sig at komme i tørvejr hos hende. Hun har travlt med at dække sine varer til med sække, så regnen ikke ødelægger dem. Det er bare et lille træskur med bliktag, hvor hun sælger **majs, bananer og kassava**, men det er tørt og godt.

Akaliza mærker det kolde mudder under sine bare fødder, da hun går ind i boden. Bare damen ikke lægger mærke til, at hun ikke har nogen sko på, så hun tror, hun er ludfattig. Damen ser det heldigvis ikke.

Til gengæld lægger hun mærke til Mutesi, da hun er færdig med at dække alle sine varer til. Akalizas lillesøster har fået det værre på turen. Nu er hun så dårlig, at hun må støtte sig op ad Paul.

"Åh nej. Det stakkels barn!" Kvinden overlader Mutesi sin lille skammel og lægger hånden på hendes pande.

"Hun har høj feber. Meget høj!" Hun ser alvorligt på Paul. Det er jo ham, der er den voksne. "Hun skal til en læge. Hurtigt."

"Altså, jeg er jo bare chaufføren," prøver han, men nu lyder kvinden næsten, som om hun skælder ham ud. "Du er ikke 'bare chauffør'. Måske var du 'bare chauffør', da I startede, men det er du ikke længere. Lige nu er du den vigtigste person i denne lille piges liv. Forstår du det? I må ikke vente for længe!" Hun rejser sig på tæer og hvisker til ham, men Akaliza kan godt høre det. "Hun kan dø af det her."

Akaliza føler sig helt tom indeni. Hun vidste det godt. Man kan dø af mæslinger. Og nu sker det måske. Hvorfor var der ingen af de voksne, der ville høre på hende i tide?

Paul er meget højere end damen, men nu bliver han helt forlegen og bukker og siger undskyld.

"Hvornår kan vi køre?" Akaliza ser bekymret ud i regnen. Det står stadig ned i stænger. Hun kan høre vinden suse, men ellers er der stille. Der er hverken dyr eller andre mennesker at se. Det er, som om hele verden er gået i stå og holder vejret.

"Vi kører med det samme." Paul finder en refleksvest i sin taske og giver den til hende. "Tag den på. Så er vi nemmere at se, hvis der kommer en bil bagfra."

"Du er en god dreng!" Kvinden i boden pakker en klump kold **ugali** ind i et bananblad og giver den til Akaliza. "Den holder maven i ro på rejsen," siger hun. Hun giver dem også en af de tomme sække, hun dækker sine varer til med.

"Læg den her om din søster, så hun ikke bliver alt for våd," siger damen. Hun kigger længe efter dem, da de kører videre i det voldsomme vejr.

Majs, bananer og kassava

På landet dyrker mange folk majs, bønner, kassava, bananer og ris. Kassava er en stor rod, som skal koges og spises lidt ligesom kartofler. Nogle familier har også træer med avocado, mango eller andre frugter ved huset.

Ugali

Ugali er en meget tyk grød, der laves af majsmelet og vand. I Rwanda spiser de rigtig meget ugali, og det mætter godt. For det meste får de tilhører til. Det kan være bønner, grøntsager og en sovs – nogle gange også kød.

Kassava bliver til mel

Når kassava-rødderne er høstet, skal de skrælles og tørres i solen. Når de er helt tørre, kan de laves til mel, som man kan lave grød og brød af.

Kassava-melet kan også holde sig i lang tid, hvis det ligger et tørt sted.

Grønne avocadoer

Klimaet i Rwanda er perfekt til at dyrke avocadoer i.

Avocadoer vokser på store træer. De skal plukkes, mens de stadig er hårde. Bagefter modner de videre, ligesom bananer gør det.

Rwanda sælger mange avocadoer til andre lande.

KAPITEL 7

Kører på vejen

Det bliver ved med at regne de næste ti minutter. Paul er nødt til at køre langsomt for at være sikker på, de ikke kører galt. Frygtelig langsomt.

Så holder det endelig op. Lige så hurtigt, som det begyndte. Og på et øjeblik er verden helt anderledes. Folk og dyr kommer frem fra deres skjul, og fuglene begynder at synge igen. Alt støvet er vasket væk, og rundt om dem er alting meget grønnere end før.

Vejen er desværre også forvandlet. Nu er den nogle steder en flod af grumset vand og ellers fyldt med store pytter. Man kan ikke se, hvor dybe de huller er, der er kommet efter det voldsomme regnvejr. Paul kører lige så stille og prøver at styre uden om pytterne.

Imens er Mutesi begyndt at ryste af feber i Akalizas arme. Hun jamrer stille, og Akaliza forsøger at få hende til at falde til ro. Hun synger en lille sang, som deres mor sang, da de var små og skulle sove. Den handler om en virkelig smuk sten, man kan kigge længe på. Den beroliger Mutesi og heldigvis også Akaliza selv. Det trænger hun til.

Turen til lægen tager pludselig dobbelt så lang tid. For Akaliza føles den uendelig. Der bliver ved med at komme ting i vejen, og nu står der pludselig **en lille flok løse køer** foran dem. De brøler højt og fylder det hele.

Løse køer

Køer må ikke gå frit omkring på vejene eller på andres jord i Rwanda. De fleste står i en lille indhegning og bliver fodret af deres mennesker. Det er sjældent, at der står en stor flok ude på en mark. Nogle få køer kan dog være på vej til nyt græs eller være sluppet ud.

”Du må gøre noget! De forsinker os!” siger Akaliza og råber efter køerne, for at de skal flytte sig. Men køerne er ligeglade.

”Jeg har en ide,” siger Paul. ”Men det kræver, du er modig. Jeg kan et trick med motorcyklen, så den larmer ekstra meget. Så kører jeg direkte ind mellem køerne. Det skal nok få dem til at flytte sig. De bliver nemt forskrækkede. Tør du?”

Ris vokser i vand

Ris er en vigtig madvare i Rwanda. Det spiser folk meget af.

Ris vokser kun, når der er meget vand. Derfor er rismarker ofte tæt på floder og nede i dale. Der dyrkes meget ris i Rwanda, men ikke nok til alle. De køber også ris fra andre lande.

Man vader i dybt mudder

At arbejde i en rismark er hårdt og vådt arbejde.

Man går rundt i mudder op til anklerne eller endda til knæene. Og man både planter og passer risplanterne med hænderne, mens man bukker sig ned.

Solen er også varm, og arbejdsdagene er lange.

Det ved Akaliza helt ærligt ikke, om hun gør, men hun nikker alligevel. Mutesi er faldet i søvn. Det er godt det samme. Hun ville hade at være med til at gøre køerne bange.

"Hold godt fast!" Paul vrider hurtigt gashåndtaget to gange. Motoren brøler under ham, og da han giver gas for tredje gang, letter forhjulet et lille stykke fra jorden, og der sprøjter mudder ud over det hele bag motorcyklen.

"Så rykker vi videre, damer," råber han til køerne, der springer ud til siden i panik. Paul skal lige til at drøne videre hen forbi køerne, da Mutesi pludselig vågner og skriger højt: "Nej. Stop!!!"

Måske er det tonen i hendes stemme, der får Paul til at bremse motorcyklen så hårdt op, at han ryger halvvejs over styret. Måske er det bare overraskelsen over, at hun pludselig siger noget.

Mutesi peger.

Regnen har dannet en stor muddersø midt på vejen. Der ligger en ko på siden i vandet.

"Hvad er der sket med koen?" siger Mutesi. "Jeg vil af. Jeg vil hen og snakke med den!"

Paul gisper efter vejret og peger på en pæl, der ligger i vandet ved siden af koen. "Nej du bliver her. Koen er død. Kan I se den pæl?"

Der står høje pæle langs de fleste veje. Også her. Der hænger elektriske ledninger oppe i toppen af dem, og man bruger også pælene til at slå skilte op, hvis man har en butik eller måske er frisør. Akaliza kan ikke se, at den her stolpe er anderledes end så mange andre ... altså bortset fra, at den er væltet. Men så får hun øje på en ledning, der har revet sig løs. Nu hænger den i en blød bue, og noget af den ligger nede i vandet lige foran dem.

"Var det sådan koen døde?" hvisker hun.

Han nikker. "Der er strøm i vandet. Det kunne være blevet virkelig farligt, hvis vi var kørt ud i den mudderpøl. Mutesi reddede os!"

Han står af motorcyklen og trækker den gennem græsset, til de er langt forbi den døde ko. Det er hårdt arbejde, for både græsset og jorden er våd.

Da han sætter sig op igen, kan han se, de snart løber tør for benzin.

Gode grene på vej hjem

Denne dreng bærer et stort bundt grene på hovedet. Det er en meget almindelig måde at transportere ting på i landsbyen. Grenene skal bruges til at lave bål med, så hans mor kan lave mad. De unge drenge hjælper ofte med at samle brænde.

På vej hjem fra marken

Denne kvinde bærer en bylt på hovedet og har haveredskaber i hænderne. Hun er på vej hjem fra en lang dag på marken. At bære ting på hovedet er en kunst – man skal kunne stå lige og have god balance.

KAPITEL 8

Lægehuset

De er heldigvis tæt på lægehuset, men Paul har ret: Motorcyklen løber tør for benzin og stopper, da der er stadig en kilometer tilbage.

Hvad nu?

Det er alt for tungt at trække motorcyklen så langt, og det går opad.

Akaliza hopper ned.

"Jeg kan godt klare at få Mutesi med mig det sidste stykke!" siger hun. Hun kan se lægehuset på toppen af den næste bakke. Hun vender sig mod Paul. "Farvel ... og tak for turen."

Paul stirrer på hende. "Er du helt bims?" spørger han. "Vi er jo venner nu. Jeg går da ikke bare fra jer! Du kan ikke slæbe din søster en hel kilometer – og I skal jo også hjem igen!"

Akaliza er lettet over ikke at være alene. Hun hjælper sin søster ned fra motorcyklen.

"Kan du selv gå det sidste stykke, Mutesi?" spørger hun.

Mutesi svarer ikke. Hendes øjne skinner, og hendes stemme er sløret. Hun er brændende varm.

"Se, den døde ko er kommet. Den flyver lige her ved siden af mig," hvisker hun.

Akaliza bliver virkelig bange nu. Hendes søster er slet ikke sig selv.

"Hold så op, Mutesi," beder hun. Men det er, som om Mutesi slet ikke hører hende. "Du skal vågne op! Kom nu. Nu er vi næsten ved lægen."

"Koen passer på mig. Den har fået et hjerte i panden, lige som min ko derhjemme!" svarer Mutesi. "Og jeg er en koprinsesse!"

Akaliza mærker panikken vokse. Hun ved godt, det er sygdommen, der taler. Men det er, som om der er flyttet en fremmed ind i Mutesis krop.

"Kom så, Mutesi. Nu går vi!" Hun lægger armen om sin søster og begynder at trække hende afsted, mens Paul parkerer motorcyklen, men allerede efter få meter falder Mutesi sammen. Akaliza må bruge begge arme for at holde hende oppe. Hun bider sig hårdt i læben for ikke at græde. Der er ikke tid til at græde. Hun SKAL redde Mutesi.

"Vi bliver nødt til at bære hende!" siger Paul. Han løfter Mutesi op og bærer hende i begge arme. Det bliver hurtigt for hårdt, og så lægger han hende over skulderen, som om hun var en stor klase bananer.

Akaliza løber i forvejen op til lægehuset. Hun løber alt, hvad hun kan, og Paul følger tæt efter.

En lille stik

Her ser du en sprøjte og en lille flaske med vaccine. Den beskytter kroppen mod farlige sygdomme.

En vaccine gør nogle gange en lille smule ondt, men kun i et kort øjeblik. Lægehusene i Rwanda sørger for, at børn får de vacciner, de har brug for.

Sygeplejersken gør klar

På sundhedsklinikken gør en sygeplejerske klar til at vaccinere en lille baby.

I Rwanda rejser sygeplejerskerne tit ud til de helt små landsbyer langt oppe i bakkerne, så alle børn kan blive vaccineret.

Det lille stik kan jo redde et barns liv.

Lægehuset er et stort blå hus med bliktag. Hun kan høre skramlen af metal og en radio, der spiller derinde et sted, da hun løber ind på gårdspladsen.

Ved siden af huset står et stort **Umvumu-træ**, og foran sidder folk og venter på lægen. Nogle på plastikstole ude i solen og nogle i skyggen under taget. Der er mange, der venter. Især mødre med børn. Folk taler dæmpet sammen, men der bliver helt stille, da Akaliza kommer stormende og råber på lægen.

De stirrer på hende. Hun stirrer på køen. Det havde hun slet ikke tænkt på. Der er mange syge mennesker, der er kommet før hende, og hun er opdraget til at vente, til det bliver hendes tur. Det er meget uhøfligt at trænge sig på.

"I må virkelig undskyld!" Hun nejer kejtet mod de mange mennesker. "Men jeg er nødt til... min søster... hun er virkelig syg!"

Og så stormer hun forbi alle de andre og direkte ind i lægehuset.

Her løber hun ind i en stor dame. Hun har en hvid kittel med navneskilt på.

"Hov da!" siger damen. "Du har vel nok travlt!"

"Det er min søster," gisper Akaliza. "Hun er meget syg. Hun har mæslinger og feber, og hun taler i vildelse."

Damen bliver øjeblikkeligt alvorlig. Hun tager fat i begge Akalizas skuldre og ser hende i øjnene. "Hvor er din søster nu?" spørger hun helt roligt.

Akaliza peger. "Hun er på vej. Min ven bærer hende."

Damen råber ind i huset, og to mænd kommer løbende med en bære. "Sæt dig her barn. Vi henter noget vand til dig!" siger damen. Nu ser Akaliza, at der står "Søster Teta. **Sygeplejerske**" på hendes skilt.

Umvumu-træ

Umvumu er et stort figen-træ med en bred krone og masser af skygge. Det har haft en særlig betydning i Rwanda. Før i tiden blev der holdt møder under træerne, og vigtige personer plantede dem ved deres hjem. I dag betyder de stadig beskyttelse og fællesskab.

Sygeplejerske

I mange små lægehuse ude på landet er lægen kun på besøg en gang imellem. Til gengæld er der altid dygtige sygeplejersker. De undersøger de syge, giver medicin og vacciner. De vurderer også, hvem der skal videre til et hospital.

Frisk frugt på markedet

På markederne i Rwanda sidder folk og sælger mange slags frugt og grøntsager i små boder. Det meste kommer fra familiens egen mark eller små landbrug.

Det kan være fx mango, banan, ananas og avocado. Og det kan være grøntsager som løg, majs og tomater.

MEGET stærke chilier!

Disse orange chilier hedder habanero. Det er nogle af de stærkeste chilier i hele verden. De giver både smag og styrke til maden.

Men pas på – selv en lille bid af sådan en frisk chili kan brænde rigtig meget i munden. Rwanda er kendt for at lave habanero-chili.

KAPITEL 9

Den mekaniske fugl

Søster Teta står klar til at tage imod Mutesi, da de to mænd kommer med båren. De forsvinder sammen ind bag en dør, der bliver lukket.

Akaliza går ud til Paul. Det er, som om regnen aldrig har været der. Solen skinner igen fra en skyfri himmel, og de finder skygge under det store træ. Nu kan de ikke gøre andet end at vente. De siger ikke noget, og Akaliza føler det, som om hendes krop er én stor knude.

Et stykke tid efter kommer en af mændene fra lægehuset ud og henter dem. Søster Teta vil snakke med dem, og de får lov at komme ind på hendes kontor. Ovre ved væggen ligger Mutesi på en slags seng. Hun sover, og hun har fået en stor, hvid forbindelse på armen.

"Det var godt I kom. Din søster er meget syg. Men hun har altså ikke mæslinger."

"Har hun ikke?" Akaliza er virkelig overrasket. "Hun har jo feber, og den bliver værre og værre!"

"Men hun har ingen røde pletter," siger søster Teta. "Men hun har et rigtig grimt sår på sin ene arm. Kan du fortælle mig, hvor hun har fået det fra?"

"Et sår?" Akaliza har helt glemt det. Først da Søster Teta peger på forbindingen på Mutesis arm, kommer hun i tanker om det. Hun fortæller om det gamle søm ved kostalden.

Slem betændelse

Hvis bakterier fra jord eller beskidt vand kommer ind i et sår, kan der gå betændelse i det. Så bliver det varmt, hævet og ømt, og man kan få feber. Derfor skal snavsede sår renses grundigt. Nogle gange kan bakterierne sprede sig videre til blodet, og så skal man have medicin.

Penicillin

Penicillin er en meget vigtig type medicin, der dræber bakterier, så kroppen kan blive rask. Penicillin redder mange liv og bruges især mod betændelse. Penicillin skal kun bruges, når en læge mener, det er nødvendigt.

"Men hun blødte næsten ikke! Og jeg tørrede blodet af, og hun vaskede også såret i vandtruget."

Søster Teta nikker. "Der er gået rigtig **slem betændelse** i såret, og den er trukket ind i hendes blod. Mutesi har brug for meget stærk **penicillin**. Og det har vi ikke her på stedet."

Det begynder at suse for ørerne på Akaliza. Hun bliver svimmel og mærker Pauls støttende hånd på sin skulder.

Den 'hemmelige' butik

Det her er landsbyens købmandsbutik.

Der er ingen skilte eller reklamer. Der er heller ingen vinduer med varer i. Man skal vide, at butikken er der for at finde den. Den er ganske lille, men den har lige alle de vigtigste ting.

Betal med telefonen

Inde i den lille købmand er der ikke så mange varer.

Men man kan nemt betale med sin mobiltelefon.

I Rwanda bruger de fleste nemlig mobilpenge i stedet for pengesedler – også ude i de mindste landsbyer.

"Kan du så ikke redde hende?" hvisker hun.

"Jo, det kan jeg heldigvis godt." Søster Teta nikker hen mod vinduet – op mod bakken. "Gå derop og hold øje. Sig til mig, når medicinen kommer!"

Paul og Akaliza fatter ingenting, men de går op på bakken, som Søster Teta siger. Måske kommer der en motorcykel? Eller en bil? Men hvorfor skulle de køre helt herop?

De har ikke siddet længe. Måske ti minutter. Så hører de en summen fra luften, der bliver højere og højere.

"SE!" Akaliza peger op i himlen, mens noget, der ligner en stor mekanisk fugl, kommer nærmere. Den er rød og hvid og lige så stor som et voksent menneske.

"Wow," siger Paul. "Det er **en drone!**"

"Er den levende?" Akaliza har aldrig set en drone før.

"Nej, dit fjols. Det er ligesom en lille flyvemaskine. Bare uden pilot!"

Nu er dronen så tæt på, at de kan se, den bærer på en rød kasse. Da den er lige over bakketoppen ved lægehuset, giver den slip på kassen, som falder langsomt ned mod jorden i en hvid faldskærm.

En af mændene fra lægehuset kommer op efter den.

"Den kom bare flyvende. Helt af sig selv!" Akaliza forstår stadig ikke helt, hvad hun har set. "Hvordan kunne den finde vej?"

"Det er medicinen til din søster," siger manden. Han ser helt forelsket efter dronen, der allerede er på vej væk igen. "Da jeg var barn, ville det tage en hel dag eller mere at få medicin herud. Sådan er det heldigvis ikke i Rwanda længere!"

Og så løber han ned til Søster Teta med den røde pakke.

Drone

En drone er en lille flyvemaskine uden pilot. Den kan flyve hurtigt hen over bakker og dårlige veje. I Rwanda bruges droner til at sende blod, vacciner og medicin ud til lægehuse ude på landet. Droner kan få medicinen frem på få timer. De redder liv.

Tung last på cyklen

En cykel kan bære ret meget. Her er der stablet fire store klaser af bananer bag på cyklen. Manden er nemlig på vej til byen for at sælge bananerne. Det er hårdt at træde i pedalerne med så tung en last, når det går op ad bakke.

Mange høns på to hjul

Ude på landet bruger de cyklen til at transportere mange slags ting: Både bananer, sække med trækul, møbler og kasser med avocadoer. Selv høns eller ænder kan sagtens komme med på cyklen. Men de skal bindes godt fast!

KAPITEL 10

Bare tæer

Der er gået et par timer. Mutesi sover stadig, og Søster Teta er kommet ud til Akaliza og Paul.

"Du har reddet din søsters liv," siger Søster Teta og ser varmt på Akaliza. "Du er en virkelig modig pige, og hun er i sikkerhed nu og vil snart blive helt rask, men ... hvordan har du det egentlig selv?"

Det har Akaliza overhovedet ikke tænkt på før nu. Det hele har været så voldsomt og farligt, og hun var bange så længe. Men da søster Teta spørger, mærker hun alt muligt. Hun mærker, hvor træt hun er, og at der næsten ikke er flere kræfter tilbage. Og så begynder hun at græde. Det starter som en stille følelse nede i maven, som vokser. Snart efter er hun én stor klump af gråd og lettelse.

Søster Teta holder hende tæt ind til sig. "Du er en meget dygtig ung pige," siger hun, og Akaliza græder og græder og græder.

Da hun endelig holder op, ser hun, at Søster Teta har taget en mappe med ud fra lægehuset.

"Vi bliver alligevel nødt til at tale lidt om mæslinger," siger hun så. "Jeg kan **se i mine papirer**, der er mange børn i din by, der ikke er vaccineret."

Akaliza forklarer, at det er fordi, det er dyrt at komme til lægehuset, og at de voksne ikke helt tror på, at mæslinger er farligt, og at de også er ved at spare sammen til en ny **brønd med vandpost** henne ved skolen. Det koster alt sammen.

Og Søster Teta lytter til det hele og nikker.

"Nu går jeg ind og ringer til Umukuru'en i jeres by og laver en aftale med ham," siger hun. "Så kan han også fortælle din far og mor, at I er i god behold. Vi vil gerne beholde Mutesi til i morgen, men I kan sove herude under træet. Vi har et par tæpper, I kan låne." Hun rejser sig lidt tungt efter en lang arbejdsdag. Men så får hun øje på Akalizas fødder.

"Sig mig, hvorfor har du ikke nogen sko på, barn?"

Åh nej! De bare tæer. Først nu kommer Akaliza i tanker om, hun ikke længere har nogen sko. Hun ser ned på sine fødder. De er møgbeskidte og fyldt med mudder. Hun har revet sig på nogle grene, så der er sår på både

Se i mine papirer

I Rwanda skriver sygeplejerskerne nøje ned, hver gang et barn får en vaccine. Alt bliver samlet på en computer. Derfor kan de nemt se, hvis børn i en landsby mangler at blive vaccineret.

Brønd med vandpost

De fleste får drikkevand fra en fælles brønd. Vandet pumpes op og kommer ud af en vandhane. Nogle skoler har ingen brønd, eller også giver brønden for lidt vand. Så kan eleverne ikke få vand til at drikke eller vaske hænder i.

hælen og op ad underbenet. Søster Teta tænker garanteret dårligt om hende. Det er mangel på respekt at gå uden sko.

"Jeg ville ikke..." hun ved ikke, hvad hun skal sige, men hun når heller ikke længere, før Paul afbryder hende. "Jeg har passet på dem, så de ikke blev ødelagt i regnen," siger han, og så tager han Akalizas sko op af tasken. Han giver dem til hende.

"Det var egentlig ret heldigt," griner han. "Se på mine!"

Hans seje sneakers er slet ikke seje mere. De ligner noget, man har fundet i en skraldespand.

"Du kan vaske dem derovre ved vores vandpost." Søster Teta peger. "Men først skal Akaliza vaske sine fødder ordentligt. Med sæbe."

Da Akaliza har vasket fødder, kommer en af hjælperne fra lægehuset lidt salve på hendes rifter.

"Tak," siger hun til Paul. "Du får skoene igen, når vi kører hjem. Det er jo dine nu."

"Jeg skal ikke have dem tilbage," siger han.

"Men det er jo betaling for turen."

"Det var aldrig min mening at tage dine sko fra dig," siger han og smiler.

De ved begge to godt, det ikke er rigtigt. Men meget er forandret af rejsen til lægehuset. Også for Paul.

"Tak," siger Akaliza igen. Og igen. "Du er virkelig sød, ved du godt det?"

"Jeg bliver nok bare lidt blød i regnvejrs," griner han.

De 1.000 bakkers land – det kalder mange Rwanda. Nogle landsbyer ligger helt oppe på toppen af bakkerne. Derfor går mange børn og voksne hver dag op og ned ad stejle stier for at komme i skole eller hen til et marked.

KAPITEL 11

Hjem

"Mutesi har haft en hård nat, men nu har feberen endelig lagt sig!"

Det er dagen efter, og Søster Teta rækker dem en skål med ugali. "I kan få lov at køre hjem i eftermiddag. Du får medicin med, som hun skal tage hver dag, og så vil vi altså se hende igen sidst på ugen!"

Akaliza nikker. Hun håber, hendes forældre vil forstå det ... selvom det koster penge.

Mutesi kan selv hoppe op på Pauls motorcykel. Hun er stadig svag, men hun har det meget bedre. De kører gennem landet. Over bakkerne, forbi vandpølen, der nu er næsten væk. Nogen har allerede sat ledningen på plads og fjernet den døde ko.

De stopper også og hilser på damen i vejsideboden, der græder af glæde over at se, at Mutesi er i god behold.

Akaliza kan slet ikke forstå det, da de nærmer sig deres egen landsby igen. Er de her allerede? Det tog jo en evighed at rejse den anden vej.

De er ventet, og der står masser af mennesker til at tage imod dem.

Akalizas mor krammer dem begge så hårdt, at Akaliza næsten ikke kan trække vejret, og hendes far er fast besluttet på at betale Paul rigeligt for turen.

"Du har jo reddet min datters liv!" siger han.

Men Paul vil ikke have hans penge. "Hvis bare du giver mig det, benzinen har kostet, er jeg glad," siger han. "Det har været et vildt eventyr, også for mig. Og jeg har fået nye venner." Han smiler til Mutesi: "Og den lille koprinsesse skal jo have sin skoleuniform!"

Cykelsmeden har travlt

I vejsiden står der en mand og reparerer cykler.

Med sit værktøj kan han lappe punkterede hjul, skifte kæder og meget andet.

Mange folk i landsbyerne ejer en cykel. De har brug for en, der kan fikse det hele, når den går i stykker.

Flettede freds-kurve

Manden på billedet er i gang med at flette en freds-kurv. I Rwanda kalder de det en 'agaseke'. Kurvene er lavet af et materiale, der hedder sisal. Det er fibre fra bladene på en agave-plante. I Rwanda er freds-kurven et symbol på fred og venskab.

Mutesis øjne skinner af glæde. Hun er meget træt, men hun trækker alligevel Paul med over bag huset. Hun har en helt særlig gave til ham.

"Du må få at vide, hvad koen hedder," siger hun. "Men du må ikke sige det til nogen. For det er en hemmelighed." Og så hvisker hun navnet på koen i hans øre.

To uger efter står Akaliza og vasker op, mens hun hører radio.

Mutesi er helt rask, og hun hjælper mor med at gøre rent inde i huset. Så hører Akaliza pludselig en særlig lyd. Hun kender den. Det er lyden af en motorcykel.

Et øjeblik tror hun, det er Paul, og hun løber ud til vejen. Men hjelmen har en forkert farve.

Det er en fremmed mand med refleksest på, der kommer kørende. Bag på motorcyklen har han en blå kasse.

Nyheden spredes med lynets hast. Manden er fra lægehuset, og det er et lille **køleskab**, han har med på sin motorcykel. Det er fyldt med vaccine mod mæslinger og to andre sygdomme – røde hunde og fåresyge.

Alle børnene samles i en kø henne under landsbyens største træ. De bliver alle sammen vaccineret, og manden skriver dem ind i sin mappe til lægehuset.

"Hej, Akaliza!" siger han, da det er hendes tur. Hun er lidt bekymret ved tanken om den store nål.

"Jeg skulle hilse dig fra Søster Teta." Han stikker nålen i hendes arm. Det prikker og spænder et øjeblik. Men så er det overstået. "Hun synes, du skal blive sygeplejerske!" siger han.

Det har Akaliza aldrig tænkt på før. At hun kunne blive sygeplejerske ... Men det gør hun nu.

Og henne ved muren står manden med stråhatten og ham i Manchester United-trøjen og holder øje med det hele. De synes, det er noget pjat at vaccinere alle de børn. "Mæslinger er jo udryddet," siger de. "De kommer aldrig her til byen. Det er spild af penge!"

Men far lægger armen om Akalizas skulder og giver den et klem.

"Der kommer aldrig mæslinger i vores by, fordi DU har sørget for, det ikke sker," siger han. "Jeg er simpelthen så stolt af dig, min pige"

Køleskab

Vaccinen mod mæslinger skal holdes kold hele tiden – lige indtil den bliver sprøjtet ind i kroppen. Ellers virker den ikke. Det er svært at holde den kold uden pauser i et varmt land som Rwanda. Derfor bruger de små kølebokse, der kan køres helt ud til landsbyerne. Og store køleskabe i lægehusene.

‘SØENS’ SANG

Der var en dreng, der hed Kwame.

Han var ung, og derfor vidste han, at han vidste alt.

‘Jeg er bedre end dig til at fiske,’ sagde han en dag til sin far.

Hans far havde ellers været fisker hele sit liv. De fiskede sammen om natten ude på den store sø. De havde også altid Kwames storebror Kofi og deres onkel med. De sejlede altid i tre både. Tæt på hinanden. Båden i midten havde lygter på. Lyset lokkede nemlig fiskene hen til fiskenettet.

‘Vi skal ud at fiske i nat’ sagde hans far.

‘Nej,’ sagde Kwame. ‘Jeg har købt mit eget net. Nu vil jeg vise jer, at jeg kan fiske alene!’

‘Men det er jo dumt. Søen er farlig om natten,’ sagde hans bror Kofi.

‘Kofi har ret. Og man kan fare vild i mørket,’ sagde deres onkel.

Men Kwame ville ikke lytte. Han sejlede afsted alene. Det var en helt sort nat, og søen var stor som et hav. Kwame var alene på vandet i mørket.

Han kastede sit net ud og tændte sin egen lille lygte for at lokke fiskene til.

Men der kom slet ingen. ‘Jeg sejler bare lidt længere ud,’ tænkte Kwame.

Og det gjorde han. Igen og igen. Til sidst vidste han ikke, hvor han var, og hans hjerte frøs.

‘Hjælp!’ råbte han.
Men der var stille, koldt og sort over det hele.
‘Det er jo som i en grav,’ tænkte han og råbte igen: ‘Hjæ-ælp!’

Imens sad hans familie i deres egne både. De var et andet sted på søen.

Hans far var urolig.
‘Bare der ikke er sket Kwame noget,’ sagde han. ‘Han er så ung og stædig.’

‘Jeg er også urolig,’ sagde hans bror Kofi. ‘Han er så ung og ... dum!’

Så sagde deres onkel, at de skulle synge søens sang.

'Det er ikke sikkert, hans ører kan høre os,' sagde onklen. 'Men jeg tror, hans hjerte kan.'

Det var en gammel sang, som fiskerne ofte sang om natten ude på den store sø.

Imens var Kwame ved at blive rigtig bange. Og meget kold.

'Måske skal jeg dø her på søen,' tænkte han.

Men så følte han en varme i sit hjerte. En varme, der fik ham til at vende båden. Han begyndte at ro, alt hvad han kunne. Og snart efter hørte han en sang. Langt væk fra. Det var en sang, han kendte. Han roede og roede.

'Her', råbte Kwame. 'Jeg er her!'

Snart så han også lysene på sin fars båd.

'Syng,' hviskede Kwames hjerte. 'Syng søens sang. Så finder I hinanden.'

Og så sang Kwame. Lige så højt, han kunne.

Han holdt op med at være bange, og de andre sejlede hen til ham.

'Jeg har været så dum,' sagde Kwame.

Men hans far lo bare.

'Vi har alle sammen været så unge, at vi vidste alt,' sagde han.

'Kom og hjælp os,' sagde hans onkel.

'Vores lys har lokket tusind fisk til,' sagde Kofi.

'Vi skal bare have dem op i båden!'

Så sang de søens sang i natten sammen. Og søen gav dem sine fisk.

DEN STÆRKE HARE

Der var engang en lille hare. Den var så træt af de store dyr. De pralede hele tiden med, hvor seje og stærke de var.

'Flyt dig, stump,' råbte elefanten. Den trampede gennem skoven.

'Flyt dig selv!' svarede haren.

Men så sagde elefanten: 'Jeg er stærkere end dig. Derfor skal du flytte dig, når jeg kommer.'

'Su-uk,' sagde haren.

Nede ved floden mødte haren flodhesten.

'Du fylder,' sagde flodhesten.

'Du fylder da meget mere!' sagde haren.

Men flodhesten lo bare.

'Skrid, lille stump. Det er mig, der er størst.'

Så fik haren en god idé.

'Jeg udfordrer dig på din styrke,' sagde den til elefanten. 'Vi skal trække tov nede ved floden. Hvis du ikke kan trække mig i vandet, så vinder jeg.'

'Top!' sagde elefanten. Den grinede. 'Det bliver nemt at slå dig.'

Haren fik også flodhesten med på samme plan.

Næste dag mødte elefanten op på den ene side af floden.

Flodhesten mødte op på den anden side af floden. Der var store buske, så de kunne ikke se hinanden. Begge troede, at de skulle trække tov med haren.

Nu bandt haren et reb om elefantens snabel.

Den anden ende bandt den fast til flodhesten.

Haren selv gemte sig i en busk midt i floden. 'Så er jeg klar. EN, TO, TRE - TRÆK!' råbte den.

Flodhesten trak alt, hvad den kunne.

Elefanten trak lige så hårdt.

'Den hare er godt nok stærk,' tænkte flodhesten. 'Jeg må trække endnu hårdere.'

'Det er dog vildt, så mange kræfter den hare har!' tænkte elefanten. 'Den giver ikke op!'

De trak og de trak, til de begge var helt udmattede. Imens sad haren bare og grinede i busken.

Til sidst faldt både elefanten og flodhesten om. De orkede ikke mere.

Så kom haren frem.

'Jeg sagde jo, jeg var stærkest,' råbte den.

Men oven over dem alle fløj en ørn.

Den havde set det hele.

'Stærk?' sagde den og lo højt.

'Jeg er nu ikke så sikker på, den hare er så stærk. Men klog, det er den helt sikkert!'

DA KOEN KOM TIL RWANDA

Der var engang en prinsesse med et meget langt navn. Hun hed Nyirarucyaba.

Derfor kaldte de fleste hende bare for Nyi.

Det var en hård tid i Rwanda. Folk var sultne, og Nyi gik til sin far.

'Du må gøre noget!' sagde hun.

'Det må folk da selv klare. Jeg sultet ikke,' sagde hendes far. Han var meget rig.

Nyi blev vred. 'Men du er kongen. Du skal hjælpe dem.'

Men kongen ville ikke lytte. Til sidst gik Nyi vredt sin vej.

Ude på landet mødte Nyi et sært dyr. Sådan et havde hun aldrig set før.

'Hvad er du for en?' spurgte hun.

'Jeg er en ko,' sagde den.

'Vil du være min ven?' spurgte Nyi. 'Jeg har virkelig brug for en ven!'

Koen så roligt på hende: 'Hvis du vil være min ven, vil jeg være din. Men hvad er der galt?'

Så fortalte Nyi om sin far og alle de sultne mennesker i landet.

'Jeg kan godt hjælpe dig!' sagde koen. 'Dit folk må få min mælk!'

Koen viste Nyi, hvordan hun malkede den.

Folk kom fra nær og fjern og drak den gode mælk. De blev mætte og friske.

'Du redder vores liv!' sagde en gammel kone til koen.

'Tak, ko! Tak, Nyi!' sagde de alle sammen.

Sådan lærte folk i landet koen at kende. Og lige siden har koen været det vigtigste dyr i hele Rwanda. Ude på landet har næsten hver eneste familie nu en ko. Den bor lige ved siden af deres hus, og de passer rigtig godt på den.

Men kongen hørte dem.

'Jeg vil have det magiske dyr,' sagde han. 'Det er mig, der er kongen.'

Så sendte han sine vagter ud for at hente koen.

'Du skal op til kongen lige nu', sagde de. 'Ellers får du tæsk'.

De bandt koen og trak afsted med den.

Men da kongen var alene med koen, gav den ingen mælk.

'Hvad sker der?' råbte kongen. 'Lav så det der mælk til mig. Lige nu. Du er MIN ko. Og det er mig, der bestemmer!'

Koen så på ham med sine kloge øjne.

Så sagde den: 'Jeg er ikke din. Jeg er min egen. Jeg hjælper dem, der har brug for det. Jeg hjælper mine venner. Men du er ikke nogens ven.'

Kongen blev stille. Han forstod, at koen havde ret. Han var konge, men han havde ingen venner.

Så satte han sig og græd.

Så kom Nyi.

'Du skal slippe koen fri,' sagde hun. 'Den hjælper dit folk, og den er min ven.'

Og så gik Nyi og koen ud i landet. De gik og de gik. De hjalp alle, der havde brug for det.

Kongen sad tilbage. Han sad på slottet med alle sine penge.

Men han var ensom.

'Jeg må også lære at få venner,' tænkte han.

RWANDAS RENE HOVEDSTAD

Kigali er Rwandas største by. Det er også landets hovedstad. Den er kendt for at være en af de reneste byer i hele Afrika.

Plastikposer er forbudt i hele landet. Og en dag hver måned er alle folk i Kigali selv med til at holde den ren og pæn. Derfor er der ikke en masse plastik og andet skrald, der ligger og flyder på gaderne.

Kigali er også en moderne by med høje huse, hoteller, gode veje og en masse trafik.

I Rwanda bor de fleste ude på landet. Men flere og flere flytter ind til store byer som Kigali. Det er mest de unge, der flytter til byerne. De håber på at få et job eller en uddannelse.

Det er svært at finde et sted at bo i Kigali, hvis man kun har få penge. Derfor bor de fattige familier i nogle dele af byen, hvor husene er små og ligger helt tæt ved siden af hinanden.

Mange skraldespande

Hvis du går en tur i Kigali, vil du hurtigt lægge mærke til noget. Der er skraldespande næsten overalt – både langs gaderne og uden for butikker.

Der er også sat skilte op mange steder, hvor der står: Lad være med at smide affald på gaden og i naturen. Hold byen ren. Brug skraldespanden! Folk fejrer også foran deres hus for at holde det pænt.

Flotte mønstre

De laver en helt særlig slags mønstre i Rwanda. Det kaldes for imigongo. Først former man et flot mønster af en slags ler, der er lavet af kokasser.

Når det er tørt, maler man det i stærke farver. Her er nogle børn i gang med at lære imigongo.

Kunsten er meget gammel og har været lavet i Rwanda i flere hundrede år.

Gamle danse

I Rwanda har de gamle danse, som mange børn og unge lærer.

Den her dans hedder intore. Engang blev den danset af krigere ved kongens hof.

I dag viser de dansen, når der er bryllup og andre store fester. Intore danses til trommer og sang, og rytmen bliver hurtigere og hurtigere undervejs.

Vand i dunke

Der er ikke vandhaner i de små huse. Derfor må drengene gå hen til en fælles vandpost med dunke. For det meste skal man betale lidt for vandet.

Det tager 10 minutter at gå derhen. De går op og ned ad stejle skråninger. Både her i byen og ude på landet arbejder man på at få vandhaner med rent vand tættere på de huse, hvor folk bor.

Køkken og storvask uden for huset

I den fattige del af byen er nogle ting ligesom i de små landsbyer. Fx har de ikke køkken inde i huset. I stedet laver de fleste mad uden for.

Børnene hjælper til med at feje og vaske op. Og de hjælper også til, når der skal vaskes tøj til hele familien i de store baljer.

Når alt tøjet er rent, skal det også hænges til tørre på de lange snore.

Dygtige cykelartister

I et af Kigalis fattige områder har børn og unge deres egen cykelklub. Her lærer de at blive cykelartister.

De øver sig på en stor plads midt inde i Kigali. Nogle gange optræder de også til shows. Klubben giver børnene noget at samles om og være stolte af. De får også nye venner i cykelklubben.

DEN STORE VULKANSØ

Langs Rwandas vestlige grænse ligger en af Afrikas store søer. Den hedder Kivu-søen. På den anden side af søen ligger landet DR Congo, så søen deler de to lande.

Kivusøen blev dannet af vulkaner for mange millioner år siden. Dybt nede i søen gemmer der sig store mængder gas, som kommer fra vulkaner nede under bunden i søen.

Rundt om søen bor mange mennesker, der lever af fiskeri. Fiskerne tager ud om natten i små træbåde for at fange sardiner og andre fisk. Om morgenen kommer de tilbage med deres fangst, som de sælger på markeder langs bredden.

Søen er vigtig for alle, der bor i nærheden. Den giver mad, arbejde og vand til tusindvis af mennesker.

Der lever hverken krokodiller eller flodheste i søen. Til gengæld er der mange øer med en masse forskellige fugle og flyvende hunde, som er en slags store flagermus.

Natte-fiskere med lygter

Der er masser af træbåde ude på søen.

Fiskerne binder deres net fast i lange stænger. De binder også bådene sammen. Så er det nemmere at fange fisk i nettet.

Fiskerne tager ud om natten og sætter lanterner på bådene. Det stærke lys lokker nemlig fiskene hen til bådene – og så bliver de fanget i nettene.

Nettene skal gøres klar

De store net skal ordnes, når fiskerne er kommet i land. Det er mest fiskernes familier, som gør det.

Der sidder stadig små fisk fast i nettene. Der kan også gemme sig krabber og andre smådyr. Nettene kan være mange meter lange, så det tager lang tid at få dem rensat og foldet sammen. Bagefter skal de hænges til tørre, så de bliver klar til næste nat.

De små sardiner er vigtige

I Kivu-søen fanger de en masse ganske små fisk. Det er en slags sardiner, der hedder isambasa.

De steger de små fisk i olie eller tørre dem i solen. Tørret fisk holder sig i lang tid og kan sælges på markeder langt væk fra søen – også i Kigali.

Isambasa er vigtig mad for mange mennesker i Rwanda. Den er billig og fuld af næring.

Flyvende hunde er slet ikke hunde

Flyvende hunde er store flagermus med pels på. De spiser mest frugt. Om natten flyver de langt for at finde træer med lækre frugter. Derfor er de også med til at sprede frø fra frugterne ude i naturen.

En flyvende hund kan have et vingefang på næsten en meter. Om dagen hænger de og sover i store flokke højt oppe i træerne.

Sultne fugle

Kivu-søen og de mange små øer er hjem for en masse fugle. Der er store hejrer, skarver og musvåger – og mange små fugle.

Den lille sorte og hvide fugl på billedet hedder en gråfisker. Den sidder helt stille og venter ved vandkanten, og så dykker den lynhurtigt ned og fanger en lille fisk med næbbet.

Svømmende køer

Vidste du, at en ko kan svømme? Her i Kivu-søen går der køer og græsser ude på de små øer.

Nogle af køerne kan svømme fra ø til ø, hvis der ikke er alt for langt.

Det ser så sjovt ud, at der også kommer turister for at se på. På den måde tjener bønderne også lidt ekstra penge.

DE VILDE DYR PÅ SAVANNEN OG I BJERGENE

Rwanda er et lille land, men det er hjem for nogle af Afrikas mest spændende dyr.

Ude på savannen i den flade del af Rwanda er der masser af græs, buske og små træer. Her bor de dyr, som man kalder 'de fem store'. Det er elefant, løve, leopard, bøffel og næsehorn. Dem kan man se i en stor nationalpark, der hedder Akagera.

Men Rwanda er mest berømt for et andet dyr. Det er den store bjerg-gorilla. Den lever nemlig kun ét sted i verden: I et område med tætte skove højt oppe i bjergene. De bjerge ligger i Rwanda og i de to nabolande Uganda og DR Congo.

Som turist kan man være med på en tur, hvor man kommer helt tæt på gorilla-familierne. De er vant til mennesker og er ikke farlige, hvis man opfører sig roligt.

Der er kun få bjerg-gorillaer tilbage i verden. Men Rwanda gør meget for at beskytte dem, og det ser ud til at virke. I dag er der over 1.000 bjerg-gorillaer.

Afrikas største dyr

Den afrikanske elefant er det største landdyr i verden. I Rwanda lever elefanterne i nationalparken Akagera. De holder sammen i familiegupper, som er ledet af en gammel hun-elefant. Elefanter er meget intelligente og kan huske steder og andre elefanter i mange år. En voksen han-elefant kan veje op til 6 tons!

Den søvnige løve

Løven er det eneste af de store kattedyr, som lever i flok. I nationalparken Akagera kan man se løver ligge i skyggen om dagen. De sover gerne 20 timer hver dag. Løver jager mest om natten og kan fange store dyr som zebraer og bøfler. Løverne forsvandt fra Rwanda i mange år, men mennesker sørgede for, at de kom tilbage i 2015.

Leoparden gemmer sig

Leoparden er et af de sværeste dyr at få øje på i naturen. Den er sky og lever alene. Om dagen ligger den og hviler sig oppe i træerne.

Når leoparden har fanget et stort dyr som fx en antilope, er den stærk nok til at trække sit bytte op i et træ. Så kan andre dyr ikke stjæle det.

En fredelig og farlig bøffel

Den afrikanske bøffel er et meget fredeligt dyr.

Men man skal ikke tage fejl. Bøflerne lever sammen i store flokke og beskytter hinanden, når der er fare på færde. Selv løver er forsigtige over for en stor flok bøfler. I nationalparken Akagera kan man se flokke på mange hundrede bøfler vandre ud til vandhuller for at drikke.

Næsehornet vender tilbage

Næsehornet er et stort og tungt dyr med et eller to horn på snuden. Næsehornene forsvandt helt fra Rwanda, men i 2017 blev der hentet nye næsehorn fra andre lande og sat ud i Akagera nationalpark. Det var en stor begivenhed.

Det gik fint. Nu lever der igen næsehorn i Rwanda, og der kommer langsomt flere til.

De store menneske-aber

Bjerg-gorillaen er et af de mest sjældne dyr i verden. De lever sammen i familier i de store skove oppe på Rwandas højeste vulkaner. De spiser blade, frugter og rødder.

Hver flok ledes af en 'sølvryg'. Det er en stor, gammel han med sølvgrå pels på ryggen. Sådanne kan veje over 200 kilo.

I Rwanda skal alle hjælpe til med at holde fred i landet

Både de voksne, børnene og dem, der bestemmer i Rwanda, gør meget for at holde fred i landet. Det er noget, alle synes, er vigtigt.

Dengang det gik helt galt

I 1994 skete der nemlig noget forfærdeligt. Der udbrød en slags krig mellem folk i Rwanda. Det var, fordi der var sket meget uretfærdige ting i lang tid:

I gamle dage var der mange år, hvor andre lande styrede Rwanda og bestemte alt. De delte folk op i grupper, som blev behandlet helt forskelligt. Og det fortsatte også, da Rwanda selv kunne bestemme over deres land igen.

Til sidst gik det helt galt. Nogle af lederne fik folk i Rwanda til at angribe den ene af grupperne. De hed tutsier. Mange mennesker døde og mange måtte flygte. Det stoppede først efter 100 dage.

Bagefter blev alle i Rwanda enige om, at det aldrig måtte ske igen. Nu skulle alle i landet behandles lige og leve fredeligt sammen. Det tog tid at få fred, men i dag er Rwanda et trygt sted for både børn og voksne.

Man skal hjælpes ad – og mindes det, der skete

I dag gør de stadig mange ting for at passe på freden.

De sørger for, at folk lærer hinanden at kende, hjælpes ad og løser problemer sammen. Alle har fx en fælles arbejdsdag hver måned – det hedder Umuganda – og i alle landsbyer har de ledere, der hjælper, når nogen bliver uvenner.

Én gang om året har de Kwibuka. Det betyder 'at mindes'. Her mødes voksne og børn og tænder lys. De mindes det, der skete dengang og tænker på dem, det gik ud over. Og de husker hinanden på, at det aldrig må ske i Rwanda igen. Det kan du se på billedet her.

Akaliza bor i en lille landsby i Rwanda sammen med sin familie og sin fantasifulde lillesøster Mutesi. En dag hører hun i radioen om mæslinger – en farlig sygdom, som kan koste børn livet.

Kort efter får Mutesi høj feber.

De voksne har travlt og siger, at Mutesi nok skal blive rask af sig selv. Men Akaliza bliver mere og mere bekymret. Hun beslutter sig for at handle. Mutesi må til lægen, men der er langt, og Mutesi er efterhånden så syg, at hun ikke længere kan gå. Akaliza overtaler Paul til at køre dem på sin motorcykel, men hun har ingen penge. Hun må betale med det dyreste, hun ejer – hendes flotte sko.

Rejsen bliver lang og farlig, og hele tiden bliver Mutesi mere syg. Mon de når frem i tide?

Febervild er en fortælling om en pige, der nægter at give op, og om hvordan viden og mod kan gøre en forskel – ikke kun for én familie, men for en hel landsby.

Mette Finderup er cand. phil. i litteraturhistorie – og kendt for at skrive den slags bøger, som mange børn flår ned af hylderne helt af sig selv. Hun har fx skrevet serierne om Lasse-Leif og om pigen Emmy samt fantasyserierne ASPE og Sværdets Mester.

Hun bringer ofte sine lidt skæve eller kantede hovedpersoner derud, hvor de næsten ikke kan bunde – i spændende historier, der er godt krydret med overraskelser.

Mette Finderups bøger er oversat til 10 sprog og har bl.a. modtaget skolebibliotekernes store forfatterpris.

Bogen rummer også tre letlæsningsfabler af Mette Finderup, masser af spændende fakta, illustrationer af Line Malling

Schmidt og Dorte Bengtson samt fotos af Jeppe Gudmundsen-Holmgreen.

Hør bogens fortællinger som lydbøger – og se film, quizzer, billeder og meget andet på:

2026.u-landskalender.dk

UDENRIGSMINISTERIET
Danida

unicef
for alle børn